

SZOCIÁLPSZICHOLÓGIAI JELLEMZŐK „VEZETŐ” VÁLASZTÁSAKOR — 10—14 ÉVES TANULÓKNÁL —

VESZPRÉMI LÁSZLÓ

Évenként megismétlődő felelősségteljes gondja, tartalmasan szép feladata minden ifjúsági — önkormányzati szervezetnek, hogy vezetőt, vezetőket válasszon. Évről-évre vizsgázik e téren az úttörőszervezet legfunkcionálisabb közösségi szerve, a raj — az osztály is, és minden szeptemberben felmerül a kérdés:

- Vajon megtalálják-e azt a tanulót, úttörőt, aki legmegfelelőbb rajtitkár lesz egy tanéven keresztül?
  - Sikerül-e olyan úttörőt megválasztani erre a tisztségre, aki mind a tanulók, mind az osztályfőnök — rajvezető — elképzelésével találkozik?
  - Hogyan készítse elő, hogyan szervezze, bonyolítsa le mindezt a raj vezetősége?
  - Milyen mértékben juttassa kifejezésre véleményét az osztályfőnök?
  - Milyen feladatokat fogalmaz meg az osztályfőnök számára a rajtitkár választása?
  - Hogyan készítse fel az úttörőket a választásra úgy, hogy demokratikus jogaikat se sértse, de azt is tudatosná tegye bennük; milyen igényt kell támasztani az adott rajközösségnek a vezetővel szemben?
  - Hogyan elemezzék az előző tanévben kifejtett tevékenységét a közösségnek, a megválasztandó rajtitkárnak?
  - Milyen tulajdonságokat igyekezzen középpontba állítani a felnőtt rajvezető?
- Ha mindezeket helyes elvi alapon meg is tette az osztályfőnök, még mindig felmerül a kérdés:

- A 10—14 éves úttörők osztálytársaik milyen tulajdonságát értékeli nagyra akkor, amikor vezetőnek választják?
- Az affektív — rokonszenv — ellenszenv terület vagy a funkcionális alkalmasság kerül-e jobban előtérbe,
- vagy az interperszonális kommunikáció adott szerkezetében egy sajátosnak mondható kapcsolat állapítható meg az osztály — csapat — raj — órs — rajtitkár között.
- S melyik rajközösség mondható fejlettebbnek?
- Hol szervezték „demokratikusabban” a választást, ahol kevesebb vagy több tanuló kapott szavazatot?
- Hány tanuló kerül „középpontba” egy-egy rajtitkár választásakor; ha több tanév átlagát összehasonlítjuk?

Azért, hogy a felvetett kérdésekre minél megfelelőbb választ kaphassunk, végeztem megfigyelést, folytattam vizsgálódást 1968—1970. között rajtitkár választásakor.

A vizsgálódást a következő két iskolában végeztem:

Kiskundorozsma: Általános Iskola: 5—8. oszt.

Szeged: Tanárképző Főiskola 1. sz. Gyakorlóiskola: 5—8. oszt.

A résztvevő koedukált osztályok — rajok száma: 56

1. sz. táblázat
A vizsgálatban résztvevő osztályok, tanulók száma

Az osztályok megnevezése	Az osztályok száma	A tanulók létszáma		
		fiú	leány	összesen
5. osztály	14	202	214	416
6. osztály	14	198	214	412
7. osztály	14	208	210	418
8. osztály	14	194	204	398
Összesen:	56 osztály	802	842	1644

Módszer: 1. szociometriai szavazólap

2. beszélgetés választás után az osztállyal, rajjal.

Az úttörőkkel előre közölte a rajvezető — osztályfőnök, milyen módszerrel, hogyan juttathatják kifejezésre véleményüket, hogyan választanak rajtitkárt. Ezzel egy időben a rajvezetőség az előző év tapasztalatai alapján, megfelelő indoklással 1—2 úttörőt „jelölt”, javasolt a rajtitkár funkcióra, szeptember első napjaiban. A „jelölési” javaslat — természetesen — minden úttörőnek joga. (Ezen a rajgyűlésen az egyéb tisztségviselőket is jelölik, beszélgetnek róla.) A javasoltakról a választásról — a leírtak alapján — az úttörőközösség fejlettségi szintjétől függően beszélgetnek, vitatkoznak, a tanulók.

A választást évenként szeptember 15—28. között bonyolították le. A szociometriai szavazólapon két kérdésre kellett mindenkinek feleletet adni.

„Kit választasz rajtitkárnak?”

(Három nevet jelölj meg!)

„Miért?”

Minden név mellett a tanulók döntésüket is indokolták.

Hány tanuló kap szavazatot rajtitkár-választáskor?

Először azt vizsgáltam meg, hány úttörő, az osztály milyen százalékaránya kap szavazatot rajtitkár választáskor?

A kimutatás, a nevek jelölése azt is lehetővé tette, hogy „nemek” szerinti megállapítást is tegyünk.

Megállapíthatjuk, hogy a tanulóknak mintegy harmada (36%) valamilyen százalékarányban szavazatot kap rajtitkár választáskor. Lényeges különbséget (29%) állapíthatunk meg az 5—8. osztályok közötti arányban, egyre kevesebb tanuló kap szavazatot.

Szembeéltő az 5. osztályok magas — több mint kétharmados százalékaránya, és ugyancsak a határozottan csökkenő tendencia mellett a 8. osztályok 25%-os középértéke.

Ha abból a szempontból elemezzük a számszerű adatokat, hogy osztályonként a szavazatot kapott tanulók százalékaránya milyen értékek között mozog, akkor azt láthatjuk, hogy ez az arány még nyomatékosabban mutatja a már megállapított

2. sz. táblázat

Hány tanuló kapott szavazatot rajtítkár választáskor osztályonként?

Az osztályok megnevezése	Osztályok száma	Szavazatot kapott tanulók átlaga	Legkisebb—legnagyobb osztályonkénti átlag
5. osztály	14	54	44—65
6. osztály	14	33	22—49
7. osztály	14	32	22—48
8. osztály	14	25	18—34
Összesen	56 középérték	36	

tendenciát: a tanulók nagyobbik fele (44—65%) kap bizonyos arányú szavazatot az ötödik osztályokban, ez csökken a 6—7. osztályokban, és legkisebb százalék között mozog (18—34%) a nyolcadik osztályokban.

Fiúk—lányok aránya

3. sz. táblázat

Milyen arányban kapnak a tanulók szavazatot rajtítkár választáskor „nemek” szerint

A választásban résztvevő tanulók	L É T S Z Á M					
	Összesen	%	fiúk	%	leányok	%
	1644	100,—	802	49,—	842	51,—
Szavazatot kaptak az össz. létszámból	592	36,—	272	46,—	320	54,—

Ha az összes szavazatot kapottat (592 tanuló) 100%-nak vesszük és ezen belől vizsgáljuk a fiúk és leányok arányát, a következő megállapításokat tehetjük:

A leányok létszámarányukon (51%) túlmenően (54%) kaptak szavazatot rajtítkár választáskor, a fiúknál pedig ellenkező tendenciát mutatott mindez, hiszen 49%-os létszámarányukhoz viszonyítva a választásban betöltött arányuk csak 46% volt.

Hány tanuló kerül a „közeppontra” rajtítkár választáskor?

Egy tanulóra akkor mondjuk, hogy a „közeppontra” került rajtítkár választáskor, ha az osztály több mint fele — legalább 51%-a — szavazott rá.

Felállított elvünk szerint legalább ilyen arány volt szükséges ahhoz, hogy valaki rajtítkár legyen, hogy bírja az osztály nagyobbik hányadának bizalmát.

Tekintettel arra, hogy minden tanuló 3 úttörőre szavazhatott, így többen is megkaphatták a megválasztáshoz szükséges 51%-ot. Azért, hogy a szavazatot kapott tanulók „szóródását,, a „központba” kerültek számát minél áttekinthetőbbé tegyük, körkörösszociogram segítségével ábrázoltuk ezt a szerkezetet.

A belső körbe azok a tanulók kerültek, akik 51 — 100%
a másodikba, akik 26 — 50%
a harmadikba, akik 1 — 25% közötti
arányban kaptak szavazatot

Mielőtt az 56 osztály adatainak átlagát közölném, bemutatom a legnagyobb gyakorisággal előforduló „szóródási” szerkezeteket.

A rajtítkár választáskor szavazatot kapott tanulók „szóródása”

Osztály: nyolcadik:

Létszám: 26

fiú: 10 leány: 16

Választáson részt vett:

26 tanuló

Szavazatot kapott:

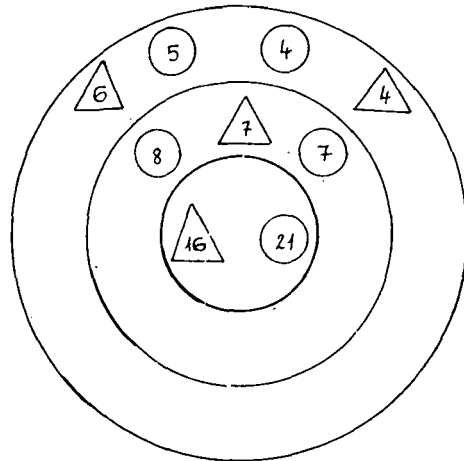
9 tanuló

A leadott szavazatok pontértéke: 78

*A szavazatok pontértékének
megoszlása: tanulónként*

*1. sz. szociogram
a középpontban: 2 tanuló*

- 21
- 16
- 8
- 7
- 7
- 6
- 5
- 4
- 4

△ = fiú   ○ = leány

A rajtítkár választáskor szavazatot kapott tanulók „szóródása”

Osztály: hetedik

Létszám: 25 fiú: 11 leány: 14

Választáson részt vett: 25 tanuló

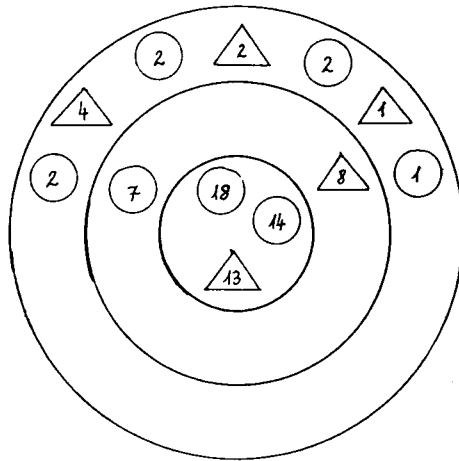
Szavazatot kapott: 12 tanuló

A leadott szavazatok pontértéke: 74

A szavazatok pontértékének
megoszlása: tanulónként

- 18
- 14
- 13
- 8
- 7
- 4
- 2
- 2
- 2
- 2
- 1
- 1

2. sz. szociogram
a középpontban: 3 tanuló

△ = fiú ○ = leány

A rajtítkár választáskor szavazatot kapott tanulók „szóródása”

Osztály: ötödik

Létszám: 29 fiú: 15 leány: 14

Választáson részt vett: 28 tanuló

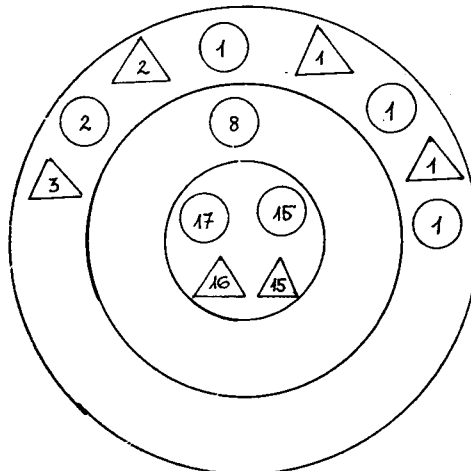
Szavazatot kapott: 14 tanuló

A leadott szavazatok pontértéke: 84

A szavazatok pontértékének
megoszlása: tanulónként

- 17
- 16
- 15
- 15
- 8
- 3
- 2
- 2
- 1
- 1
- 1
- 1
- 1
- 1

3. sz. szociogram
a középpontban: 4 tanuló

△ = fiú ○ = leány

A bemutatott „szóródási” — szerkezetekben 2—3—4 tanuló kapta meg azt a szavatmenységet (legalább 51%), ami szükséges ahhoz, hogy rajtítkár legyen. Az 56 osztály adatainak elemzése során még kétféle szóródási-szerkezet volt a jellemző rajtítkár választáskor:

1 és 5 tanuló került a középpontba.

Ez utóbbi gyakorisága a legritkébb volt a vizsgált osztályokban.

Nézzük meg ezek után: a számszerű adatok mit mutatnak:

Milyen arányban, milyen gyakorisággal kerülnek „középpontba” a tanulók rajtítkár választáskor?

4. sz. táblázat

A „középpontba” került tanulók száma rajtítkár választáskor

A középpontba került tanulók száma	Az előfordulás száma osztályonként	Százalékarány %
1	3	5,—
2	26	46,—
3	16	29,—
4	7	13,—
5	4	7,—
Az osztályok száma:	56	100,—%

Azt láthatjuk a számszerű adatokból, hogy legtöbbször két tanuló kerül a „középpontba” az esetek közel fele (46%) arányában. Kiemelkedik még a „három-tanuló” szerkezet is mintegy 26%-kal, együttesen pedig 75%-át teszik ki az eseteknek. A további sorrendet a négy (13%) öt (7%) és három (5%) tanuló „középpontba” kerülése mutatja.

További fontos információkat kapunk akkor, ha azt is megvizsgáljuk, hogyan oszlik meg ez az arány osztályonként.

5. sz. táblázat

A „középpontba” került tanulók megoszlása osztályonként

Osztályok	A „középpontba” került tanulók száma és százalék aránya										Az osztályok száma	%
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%		
5.			3	21,—	4	29,—	4	29,—	3	21,—	14	100,—
6.			5	36,—	6	43,—	2	14,—	1	7,—	14	100,—
7.	1	7,—	8	57,—	4	29,—	1	7,—			14	100,—
8.	2	14,—	10	72,—	2	14,—					14	100,—
Össz.:	3	26		16			7	4			56	100,—

Legnagyobb gyakorisággal „középpontba” kerül sorrendben:

nyolcadikosoknál: 2 — 3 — 1 tanuló

hetedikeseknél: 2 — 3 — 1 — 4 tanuló

hatodikosoknál: 3 — 2 — 4 — 5 tanuló
 ötödikeknél: 3 — 4 — 2 — 5 — tanuló

Az osztályokra lebontott elemzés felveti számunkra azt a kérdést;

Mikor fejlettebb egy úttörőraj — osztály közössége, ha kevesebb vagy több tanuló kerül a „középpontba” rajtítkár választásakor?

Azért, hogy ezt a kérdést még több oldalról megvilágosítsuk nézzük meg két osztály szavazatot kapott tanulóinak „szóródását” és a „középpontba” kerültek számát körkörös — szociogram segítségével.

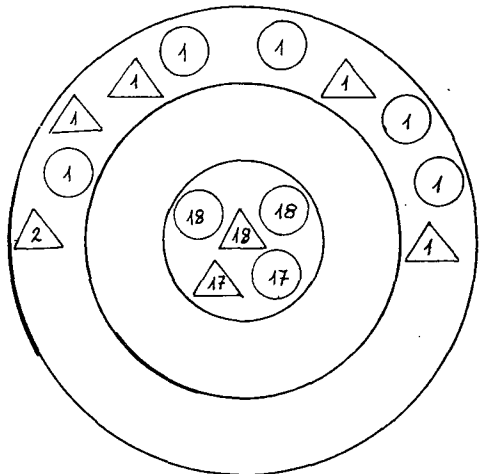
A rajtítkár választáskor szavazatot kapott tanulók „szóródása”

Osztály: ötödik
Létszám: 33 fiú: 16 leány:17
 Választáson részt vett: 33 tanuló
 Szavazatot kapott: 15 tanuló
 A leadott szavazatok pontértéke: 99

A szavazatok pontértékének megoszlása tanulónként

4. sz. szociogram a középpontban: 5 tanuló :

- 18
- 18
- 18
- 17
- 17
- 2
- 1
- 1
- 1
- 1
- 1
- 1
- 1
- 1
- 1

△ = fiú   ○ = leány

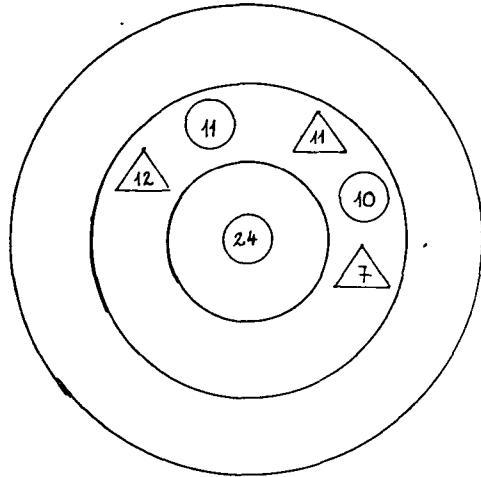
A rajtítkár választáskor szavazatot kapott tanulók „szóródása”

Osztály: nyolcadik
Létszám: 25 fiú: 13 leány: 12
 Választáson részt vett: 25 tanuló
 Szavazatot kapott: 6 tanuló
 A leadott szavazatok pontértéke: 75

A szavazatok pontértékének
megoszlása: [tanulónként

5. sz. szociogram
a középpontban: 1 tanuló

24
12
11
11
10
7

△ = fiú   ○ = leány

Szembetűnő különbség rajzolódik ki a két raj szociogramjából: az ötödikeseknél öt tanuló kerül a középpontba, megoszlik a vélemény, nem tudnak dönteni, az előző években (2—4. osztályban) nem volt ilyen funkció, ilyen feladattal nem bíztak meg senkit; bizonytalanok a döntésben. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy további 10 tanuló kap 1—2 szavazatot, a baráti „szimpátia” rokonszenv alapján.

Ez a nyolcadik osztály — 3 év tapasztalata úttörő-önkormányzati tevékenysége alapján — tudta, kire kell szavazni, hiszen egy tanuló kivételével (a rajtitkár saját magára nem szavazott) teljesnek — 100%-osnak — mondható a kiállítás a megválasztott rajtitkár mellett.

A második körbe tartozók közül alakult ki a raj közvetlen vezetősége.

Beszélgetés során, illetve az írásbeli indoklásban a következőképpen támasztották alá döntésüket a nyolcadikosok:

- F. E. 3 év alatt számtalanszor bebizonyította, hogy az osztály érdekében — az úttörő raj vezetőjeként — többet tud és akar tenni mindenkinél.
- Valamennyi úttörőmegmozdulás elgondolásában, szervezésben ő volt a legaktívabb.
- Jó tanuló, az osztályfőnök, a tanárok is szeretik, mert tisztelettudó.
- Határozott egyéniség, a fiúk is szívesen hallgatnak rá.
- Szókimondó, nyílt, és az osztály érdekeiért mindig kész vitába szállni, a rendes „ügyet” védeni, ha szükséges.

Megállapíthatjuk, hogy az a rajközösség, ahol az előző években egy-egy úttörő, őrsvezető, rajtitkár tevékenykedett, szervezett, dolgozott, ahol határozottan 1—2—3 tanuló kerül a „közeppontra”, ott tudják, kinek szavazzanak bizalmat választáskor.

Az öt-négy tanulóra leadott szavazatok „szétszóródása”, jelenti, hogy ott még nem fejlődött ki, vagy kevésbé fejlett közösség bontakozott ki az előző évek tevékenysége alapján, vagy olyan „csoportosulás”, véleménykülönbség jellemző az osztályra, amely ugyancsak negatívan értékelhető.

Milyen jellemzők alapján választanak rajtitkárt az úttörők?

Minden név mellé indoklást is írtak a tanulók, miért választják rajtitkárnak osztálytársukat. Az „értékjelzőket” előfordulási gyakoriság szerint állítottam sorba. Ezek az értékjelzők három — viszonylag eltérő — csoportra oszthatók:

- ötödik osztály
- hatodik — hetedik osztály
- nyolcadik osztály

Milyen „értékek” alapján választanak rajtitkárt a 10—14 éves tanulók?

5. osztályosok	6—7 osztályosok
— jó tanuló	jó tanuló
— jó magatartású	— sokat dorgozik a közösségért
— szereti az osztályt	— jó szervező
— szorgalmas	— népszerű
— rendes	— jó magatartású
— erős	— szorgalmas
— bátor	igazságos
— ügyes	szeretik társai, hallgatnak rá
8. osztály	
— jó szervező	— sokat dolgozik
— jó közösségi ember	— jó példát mutat
— igazságos	— az osztályfőnök, rajvezető is szereti, szívesen ad megbízatást számára
— céltudatos	
— határozott	
— sokat kezdeményez	— szívesen végzi a rajtitkári feladatot
— mindig van jó ötlete a közösség számára	— igénye van a vezetésre

Igen jól megfigyelhető, mit értékelnek nágyra a 10, mit a 11—12, illetve 13—14 éves tanulók, és milyen eltérések mutathatók ki ezekben. Az ötödikeseknél: a tanulás, szorgalom, magatartás mellett a „teljesítmény”, a testi teljesítőképeség (erős) ügyesség dominál; a hatodik-hetedikeseknél már a vezetés egyéb oldalai kerülnek előtérbe; szervezés, munkavégzés a közösségért; a nyolcadikosoknál pedig határozottan a rajköttségért végzett szervező, irányító tevékenység áll az első helyen, amelyhez gyakorlati intelligencia is kapcsolódik (sokat kezdeményez, mindig van új ötlete a közösség számára);

- Igyekezettel végzi rajtitkári feladatát, szívesen vállalja a funkciót, igénye van rá.
- Képes arra, hogy a rajköttség által hozott határozatot, elképzelt tervet megvalósítsa, arra buzdítson, ösztönözzön, azt szervezze.

Ez utóbbi megállapításokat egyértelműen alátámasztja Carl Weiss „Az iskolai osztály szociológiája és szociálpszichológiája” című könyvéből vett két idézet: „Ahhoz, hogy valakinek vezető szerepe legyen, nem elég a közkedveltség és a népszerűség, az sem, hogy meglegyenek a vezetéshez szükséges tulajdonságok. A vezető lényegi tulajdonsága, hogy akarjon embereket befolyásolni, magatartásukat szabályozni”. [1]

Ugyancsak figyelemre méltó a következő gondolat: „A vezetőnek sokkal inkább a csoport akaratát kell megtestesítenie, a csoport tudatosan követett vagy öntudatlan

céljait kell képviselnie, a csoportot összetartó s összefogó erőként kell megnyilatkoznia, a hozzá fűzött reményeket be kell váltania. Be kell tehát illeszkednie a csoportba, egyenlőnek kell lennie az egyenlők között, azaz alá kell magát rendelnie a csoportnak. Azonban „más”-nak is kell lennie, olyannak, akire a csoport eszményképei és elvárásai rávetülnek, akinek nagyobb erőt tulajdonítanak.” Reininger és Mey vizsgálatainak empirikus anyaga egyaránt alátámasztja ezt. --- [2]

Összefoglaló megállapítások

A közösségi nevelés egyik legfontosabb feladata, hogy az osztály, úttörőraj élére a tanulók közül olyan rajtitkár kerüljön, olyan vezetőt válasszanak, aki minden szempontból alkalmas.

— Az osztályfőnöknek — rajvezetőnek -e feladat megoldásához szociológiai és szociálpszichológiai szemléletet kell kialakítania.

— Ki kell alakítani együttesen (rajvezető — úttörők) a „vezető” — a rajtitkár — választásához az értékelési rendszernek az alapját, hogy az osztály tagjai megközelítően ugyanazokat a dolgokat, viselkedéseket, magatartásformákat, jellemtulajdonságokat tartsák értékesnek, illetőleg értékteleneknek a „vezetővel” szembeni elvárásuknál.

Egységesen kialakított — mindenki által jól ismert — értékelési rendszernek, normának kell érvényesülnie.

— Megállapítottuk, hogy a rajközösség struktúrája és a személyes viszonyok struktúrája — értékrendje — nem feltétlenül esik egybe. A rajtitkár nem élvezi minden esetben osztálytársai rokonszenvét, szeretetét olyan mértékben mint az osztály „vezetője”. Az osztályközösségben elfoglalt helye nem esik mindig egybe a személyes viszonyok kapcsolat rendszerében elfoglalt helyével. Az affektív struktúra mellett — amely a kölcsönös vonzalmak alapján jön létre kialakul egy le nem írt, de számontartott rangsor: a tanulók sporteredményei, művészeti, gyakorlati képességei, az intellektuális fejlettség stb. alapján.

Amikor rajtitkárt választ viszont a közösség, a *funkcionális* alkalmasságból indul ki. Ez azzal függ össze, hogy a baráti kapcsolat teljesebb, mint a „vezetőhöz” fűződő viszony. A rajtitkárhoz fűződő viszony részleges: csupán bizonyos vonásai fontosak, a többi azonban nem annyira lényeges.

— Vizsgálódásunk is igazolta, hogy a fejlettebb közösségű, a jól szervezett osztályokban, több azoknak a tanulóknak a száma, akik egyáltalán nem kapnak szavazatot rajtitkár választásakor, mint azokban az osztályokban, ahol a nevelőmunka nem kielégítő. Ez a különbség azzal magyarázható, hogy a jobban szervezett osztályok tanulói tudják, ki dolgozott, szervezett legtöbbet, a közösség érdekében, kritikusan meg tudják ítélni e tevékenységet, nagyobb követelményt támasztanak osztálytársuk személyi tulajdonságaival, funkcionális alkalmasságával szemben. Elemzésünk során már bemutattuk, hogy ez a fejlettségi szint elsősorban a 13—14 évesek közösségére jellemző.

A rajtitkár sajátos helyet foglal el

— mint „vezető” a különböző szintű közösségekben, amelyben működési területe van;

— *funkcionál*: az úttörőraj egészét érintő tevékenységek során; *egyenrangú*: tanórákon osztálytársaival

alárendelt: az órs élettevékenységében, a csapattanács tagjaként.

Ebből a sajátos helyzetből adódik, hogy az osztálytársaival — pajtásaival — kialakított interperszonális kommunikációban a funkcionális alkalmasság mellett (amely a 13—14 éveseknél dominál elsősorban) az affektív viszonynak is megvan a nyomatékos szerepe (a 10—12 éveseknél kiemelkedőbb arányban.)

Befejezőként meg kell állapítanunk, hogy a hagyományos osztályfőnöki módszerek kevésnek bizonyulnak a tudatos nevelőmunka e területén, mert egy osztály interperszonális kommunikációjában eligazodni, belelátni csak a szociálpszichológia nyújtotta módszer segítségével, annak differenciált felhasználásával lehetséges.

Szükség van viszont arra, hogy a szociometriai módszert is korszerű szemlélettel alkalmazzuk.

Nem elégedhetünk meg ebből következően csupán az érzelmi szféra vizsgálatával, hanem többértű emberi kapcsolatok, különböző viszonylatok feltárására kell törekedniük az osztályfőnököknek a „rajtitkár” választásakor, hogy a közösségi nevelés a közéletiségre nevelés e fontos területén előbbre lépünk.

JEGYZET

[1] CARL WEISS: Az iskolai osztály szociológiája és szociálpszichológiája (Tankönyvkiadó, Budapest, 1974. 99. old.)

[2] CARL WEISS: Az iskolai osztály szociológiája és szociálpszichológiája (Tankönyvkiadó, Budapest, 1974. 100. old.)

SOZIALPSYCHOLOGISCHE CHARAKTERISTIKA BEI DER „LEITER“—WAHL 10—14 JÄHRIGER SCHÜLER

László Vesprémi

Eine der wichtigsten Aufgaben der Gemeinschaftserziehung ist, dass an die Spitze der Klasse, der Pionierstaffel unter den Schülern solche „Leiter“ ausgewählt werden, die für diesen „Posten“ in jeder Beziehung geeignet sind.

Die konventionellen Klassenvorstands-Methoden erweisen sich auf diesem wichtigen Gebiete der bewussten Erziehungstätigkeit als unzulänglich. Deshalb muss bei den „Leiter“—Wahlen mittels differenzierten Anwendung der von der Sozialpsychologie gebotenen Methode — der Soziometrie — ein Einblick in die personelle Kommunikation der Klasse getan werden.

Verfasser analysiert die während der Jahre 1968—1974 stattgehabten 51 Wahlen eines Staffel-Sekretärs (5—8. Klasse) und stellt folgendes fest: rund 36% der Klassen Schüler bekommen anlässlich der Wahl des Staffel-Sekretärs Stimmen; Mädchen erhalten Stimmenmehrheit; am häufigsten gelangen 2—3 Schüler (7,5%) zur „engeren Wahl“.

Die Untersuchung hat auch erwiesen, dass in Klassen mit besserer Organisiertheit und entwickelterem Gemeinschaftssinn die Zahl jener Schüler, die überhaupt keine Stimme erhalten, grösser ist.

Nun geht Verfasser der Frage nach, aufgrund welcher Eigenschaften, welcher funktionellen Eignung die 10—14 Jährigen einen „Leiter“ wählen und stellt abschliessend fest, dass es sich aus der speziellen Situation des Staffel-Sekretärs ergibt, dass in dem mit seinen Klassenkameraden ausgebildeten persönlichen Beziehungssystem neben der funktionellen Eignung auch das affektive Verhältnis eine nachdrückliche Rolle innehat.

СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ ПРИ ВЫБОРЕ «СТАРОСТИ» У УЧЕНИКОВ 10—14 ЛЕТ

Л. Веспреми

Одна из важнейших задач коллективного воспитания выбрать во главе класса, пионерского отряда такого «руководителя», который пригоден во всех отношениях.

Традиционные методы классных руководителей оказались недостаточными в этой важной области сознательной воспитательной работы. Поэтому при выборе руководителя нужно дифференцированным использованием метода социометрии — предложенного социалпсихологией — обнаружить интерперсональную коммуникацию класса.

Автор анализирует выбор вожатого отряда 56 классов (5—8 кл). 1968—74 гг., и делает следующие выводы: при выборе вожатого отряда получили голоса «за» в среднем 36% учеников этих классов, за девушек голосуют в большей мере; чаще всего в «центре» внимания 2—3 ученика (7,5%).

Исследование доказало и то, что в хорошо организованных классах более развитого коллектива больше таких учеников, которые вовсе не получили голосов.

Дальше автор перечисляет что на основе каких функционирующих качеств выбирают своего «руководителя» 10—14 летние. В заключении он исходит из своеобразного положения вожатого отряда, что в системе взаимоотношений, поддерживаемых с товарищами по классу, помимо пригодности имеет решающую роль и аффективное отношение.